

פ ר ט י כ ל מס. כ"ד/2

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
ירושלים, יום ג', י"ד בסיון תש"י - 30.5.50

חברי הועדה הנוכחים: נ. ניר - היו"ר
י. ברייהודה
ד. בר-רב-האי
א. ג'רג'ורה
ב. צ. דינבורג
ז. ורהפטיג
ק. כהנא
מ. ד. לוינשטיין
י. לם
א. לנקין
א. פרמינגר
י. קליבנוב
ח. רובין

בזכות דעה מיעצת: ר. כהן

מוזמנים: שר המשפטים פ. רוזן
חבר הכנסת א. ציזלינג
ח. וילקנפלד - משרד המשפטים
י. קרן-צבי - " "
מ. פיאמנטה - מתרגם לערבית.

הישיבה נפתחה בשעה 11.30.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר נ. ניר:

חוק גיל נישואין.

היו"ר נ. ניר: אני מודיע לוועדה שאם לא יחול שינוי
בסעיף 3(א), אני מסיר את הסתייגותי
האומרת: "עילה להתרח אצא הנישואין" במקום "עילת-תביעה להתרח הנישואין".

אם ה' ניר מסיר את הסתייגותו, אני
מבקשה לרשום את הסתייגותו על שמי.

ר. כהן:

הסתייגות לר. כהן.

רל

היו"ר נ. ניר:

חבר הכנסת הררי ביקש ממני להביא

להצבעה את הצעתו, להפקים בין סעיף

(ב) ו-(ג) סעיף-קטן האומר שבמקרים שלפני גיל 16 נערה הרתה או שיש לה

כבר ילד, אפשר יהיה לפנות לביח"המשפט ולקבל רשות לנישואין.

ה צ ב ע ה

בטד הצעת י. הררי	-	אין.
נגד	-	רוב.

ההצעה לא נתקבלה.

הסתייגות לי. הררי.

בסעיף 3(ד) מציעה גב' כהן שבמקום

"19 שנים הפימות" נכתוב: "21 שנים חמימות".

ה צ ב ע ה

הצעת ר. כהן לא נתקבלה.

הסתייגות לר. כהן

אולי נחפשו ונקבע את גיל 20 במקום 19?

ד. בר-רב-האי:

היו"ר נ. ניר:

ה צ ב ע ה

בעד גיל 20	-	.5
נגד	-	.4

אני מבקש הסתייגות לגיל 19.

ז. ורהפטיג:

אם חתיה הסתייגות, אני מעדיף שנקבע

י. בר-יהודה:

את גיל 19.

היו"ר נ. ניר:

ה צ ב ע ה

בעד גיל 19	-	.8
בעד גיל 21	-	.2
בעד גיל 20	-	.4

הוחלט: לא להכניס שינוי בגיל בסעיף 3(ד).

הסתייגות לר. כהן.

סעיף 4

"בקביעת עונשו של אדם שיצא חייב בדין על עבירה לפי פיסקה (א) או (ב) של סעיף 2, יביא בית-המשפט בחשבון כגורם להמתקת העונש את העובדות הבאות:

(א) אותו אדם התיר את קשר הנישואין, לפי דרישת האשה, בהתאם להוראות החוק החל על עניני המצב האישי של הצדדים;

(ב) אותו אדם קיים פסק דין להתרת קשר הנישואין שניתן מאת בית משפט או מאת בית דין מוסמך."

בסעיף זה יש לי הסתייגות האומרת להשאיר

י. בר-יהודה:

את סעיף 4(א), ולהוסיף:

"(ב) בעל שביח משפט או בית דין מוסמך פסק, על יסוד העילה האמורה בסעיף 3(א), לחייבו לתת גט לאשתו, או להתיר בדרך אחרת את קשר הנישואין, והוא לא קיים את הפסק תוך חודש ימים, דינו - מאסר עד שנים או קנס עד ... מאות לירות או שני העונשים כאחד.

(ג) תקופת חודש הימים הנזכרת בסעיף קטן (א) מחילה משעם מתן הפסק - אם ניתן בנוכחות הנאשם, ואם ניתן בהיעדרו - מיום שהפסק הודע לו כחוק."

לפי הדין היהודי, יכול הבעל לא למלא

את פסק-הדין ולא לתת גט. הצעתי באה לקבוע שאי-מתן גט במקרים כאלה זוהי עבירה נוספת שעליה יהיה עונש נוסף.

בסעיף 4(א) נאמר שאדם המתיר את קשר

ה. רובין:

הנישואין לפי דרישת האישה, זוכה

לפריבילגיה ע"י המתקת דינו. אני רוצה לשאול אם מתוך מחשבה חל הדבר רק אם הדבר הזה נעשה לפי דרישת האישה, בזמן שלפי סעיף 3(ב) גם האפוטרופסים וההורים יכולים לדרוש להתיר את קשר הנישואין.

אני חושב שהדבר נעשה ביודעים. כאשר

י. בר-יהודה:

מישהו אחר ולא האשה, פונה ודורש

להתיר את קשר הנישואין, זה ענין לבירור משפטי ובית-המשפט מחליט. אבל אם הקטנה, שהנישואין אחת נעשו בלי הסכמתה, חובעת גט, והבעל נענה לדרישה זאת מבלי שיכריחו אותו לעשות זאת, אפשר להמתיק את דינו.

סעיף 4 קובע כללים מסויימים שלפיהם יש

ח. וילקנפלד:

לנהוג בבית-המשפט הפלילי. כלומר, אם

ועדת החוקה, חוק ומשפט
30.5.50
חוק גיל הנישואין

רל.

ח. וילקנפלד:

בעל הובא לדין פלילי על שנשא אישה למטה מהגיל המותר לנישואין, יצא חייב בדין, ובית-המשפט עומד בפני קביעת העונש, יתחשב בית-המשפט בזה שאותו אדם החיר את קשר הנישואין לפי דרישת האשה או שקיים את פסק-הדין להחרה קשר הנישואין, שניתן ע"י בית-הדין המוסמך. במקרים אלה אפשר להמתיק את דינו של הבעל. בסעיף 4(א) אי-אפשר להכניס הוראה אחרת, מפני שאם ניתן גט מתוך הסכמה, מבלי ללכת לבית-המשפט, זה יכול להיות רק לפי דרישה או הסכמה של האישה. הקלה במקרים של מתן גט לפי פסק-דין של בית-משפט, כלולה בסעיף (ב).

אני רוצה להעיר כמה דברים להסתייגותו של

מר ברייהודה. ההסתייגות הזאת באה בשביל אותם המקרים שהדין בבית-הדין הדתי או שבכלל לא נתקיים לפני קיום המשפט הפלילי, או שטרם נפתים. כלומר, שהענין הובא לבית-הדין הפלילי והבעל קבל את עונשו על שנשא אשה בגיל שמתחת לגיל הנישואין, ובבית המשפט הדתי הדין לא התחיל או שהתחיל ולא הסתיים. במקרה כזה אין אפשרות להחשב בסעיף 4 כדי להמתיק את העונש. לאחר שפסק-הדין ניתן בבית-המשפט הפלילי והבעל נשא בענשו, אם ביה"ד הדתי יחליט על מתן גט, יכול הבעל למרוד ולא לקיים את הצו של ביה"ד הדתי, ולא יהיה כל גורם שילחץ עליו לעשות כן.

ההסתייגות הזאת מעוררת בעיה שהיקפה הרבה

יותר רחב מהיקפו של החוק הזה. מתעוררת השאלה מה הם אמצעי הכפייה כדי להכריח לחת גט אדם שנגדו יצא פסק-דין בבי"ד הדתי, המחייב אותו לחת גט או לעשות כל מעשה אחר. בענין זה המצב המשפטי כיום הוא לקוי לכל הדעות. אמצעי-הכפייה היחידים הקיימים ואשר בתי-הדין הדתיים משתמשים בו, הוא חיוב במזונות כל כך גבוהים, שלא כדאי לבעל להמשיך במריו.

במשרד המשפטים אנתנו דנים על הצעת-חוק

שהיה בה נסיון לפתור את הבעיה הזאת בכללותה, כלומר, לקבוע דרכים בהן אפשר יהיה לכפות על אדם שנגדו יצא פסק-דין בבי"ד דתי, המחייב אותו בעשיית מעשה, לעשות את המעשה הזה. היות והצעת-חוק זאת הביא לפתרון השאלה הזאת בכללותה, הייתי מציע למר ברייהודה להסיר את הצעתו מחוץ החוק הזה.

ד. בר-רב-האי:

אני מחפלא מאוד שבר-יהודה הכניס את
 ההצעה הזאת. בר-יהודה יוצא פה עבירה
 פלילית חדשה - אי-ציות לפסק-דין של הרבנות - ושולח לביח-סוהר כל מי
 שאינו ממלא אחרי פסק-דין כזה. אמנם הוא מגביל זאת רק לענין של אי-מתן
 גט במקרים שחוק זה דן עליהם, אבל זה דבר חדש בכל החקיקה שלנו. מבלי
 לחלוק על דעתו, שיש למצוא אמצעי לחץ כדי שהגט ינתן, אינני מוכן אגב
 החוק הזה לחת ליהדות הדתית את הויחור העצום הזה, ע"י זה שאי-ציות
 לפסק-דין של הרבנות יהיה עבירה פלילית. קשה מאוד להגביל את הדבר רק
 למקרה זה, כי אם יהיה חקרים, מחר יהיה נסיון להעביר זאת גם למקרים
 אחרים. אני מתנגד להצעה הזאת לא מפני שאני חושב שהבעל אינו צריך לחת
 גט, אלא מפני שאינני רוצה לקבוע שאי-ציות לפסק-דין של הרבנות היא
 עבירה פלילית.

בסעיף 4, כפי שהוא מופיע בפנינו, אני
 רואה יותר ערך חינוכי דמונסטרטיבי מאשר מעשי. אדם ההולך למשפט בענין
 כזה, ישקול אם לא כדאי לו למהר ולחת גט כדי לקבל עונש יותר קטן.

ז. ורהפטיג:

אני מתנגד להצעה בר-יהודה, כמובן לא
 מתוך הנימוקים של בר-רב-האי, מפני
 שאם יש לנו חוק נישואין דתי, זהו חוק של המדינה והמדינה צריכה לחזק
 את ביה"ד הדתי. אני רוצה להתחיל מספק שאיננו קיים, אבל הגמרא מביאה
 אותו: "אם להיות טוב, אל תהיה רע". בסעיף 4 קיימת האפשרות שבר-יהודה
 רוצה בהצעתו: יש עונש-מאכסימלי, וביה"ד יכול להתחשב ולשקול, להחמיר
 או להקל. אם נערים עונש על עונש ועבירה על עבירה, זה רק יספך מצד
 אחד, ומצד שני זה יחייב כמה וכמה משפטים בענין זה. אין אנחנו מעוניינים
 שביח-המשפט יגלגל את הענין במשך שנים. נוסף לכך, זה עלול להטיל בספק
 את החוקיות של כמה גטים מבחינה דתית. לפי החוק הדתי גט אינו יכול
 להיעשות ע"י כפיה, אלא "כופין אותו עד שיאמר רוצה אני". אם מוצאים
 דרך של כפיה שיכולה להטיל בספק את הרצון שלו, כי זוהי כאילו כפיה
 במובן הפיזי, זה מטיל בספק את כל הגט. כיון שהחוצאה היא אותה, לשם
 מה צריך בר-יהודה להטיל בספק את כל הגטין?

ז. ורהפטיג:

החוק שלנו. צדק מר וילקנפלד באומר שהצעה זאת נכנסת לבעיה אחרת.

ת. רובין:

אני תומך בהצעת בר-יהודה. קשה לי במקצת

להתווכח עם הקואליציה החילונית-דתית של

בר-רב-האי וורהפטיג. אם החקבל הצעתו של בר-יהודה, העניין הזה יחול על

שני מקרים: מקרה אחד, שציינ מר וילקנפלד: היה משפט פלילי ובו נענש

האיש על עצם העובדה שהחתן עם קטנה. אחרי המשפט יצא פסק-דין ע"י וואצצאח

ביח-דין דתי, המחייב את האיש לתת גט. האיש אינו מקיים את פסק-הדין של

ביח-הדין הדתי. לפי הצעת בר-יהודה, אפשר יהיה להעמיד אדם כזה למשפט

בפעם השנייה, אל עבירה שניה. אך יתכן גם מקרה שני: שבמשפט פלילי אחד

החובע הכללי תובע אדם על שתי עבירות: על עצם החחונה עם קטנה ועל שלפני

קיום המשפט הפלילי יצא פסק-דין של ביה"ד הדתי והוא לא קיים אותו. אז

אותו אדם ייאשם בשתי עבירות ופסק-הדין יינתן על שחיהן, עם עונש מקובץ.

על המקרה הזה רוצה בר-יהודה לתת תשובה. לדעתי, הדבר הזה דרוש כדי לתזק

את רצונו של הנאשם לקיים את פסק הדין. אף אני, כמו ורהפטיג, רוצה להשאר

בגבולות המשפט הדתי. אינני רוצה לכפות על אותו אדם לתת גט. אבל אם בפסקי-

הדין של הרבנות, המטילים מזונות בגובה מופרז, אין שום נסיון לכפיה, אלא

רק עידוד הרצון, הרי אפשר לעודד את הרצון גם ע"י עונש פלילי מי זה רוצה

לכפות זאת עליון לפי השיטה הקיימת, יש כאן חופש מוחלט וזוהי שיטה לעידוד

הרצון.

וילקנפלד אומר כי היות וכל בעיה ביצוע פסקי-

הדין של הרבנות היא סוגיה כשלעצמה ותובעת הסדר כולל, הוא מציע לא לקטע

עכשיו עמדה. בר-רב-האי אומר שהיות והוא מתנגד לכל השיטה הזאת, אין הוא

רוצה לתצור תקדים בענין זה. זוהי סוגיה שונה מסוגיות אחרות. יש כאן ענין

של הבטחה קיום החוק על מינימום של גיל נישואין. אנחנו, מתוך ההתשבנת עם

החוק המטריאלי הדתי, הגענו לכל מיני קונסטרקציות משפטיות מסובכות למדי.

עלינו לפחות לעזור לביצוע הדבר הזה, והצעתו של בר-יהודה דרושה לשם כך.

לדעתי, עצם החוק המוצע מחייב לקבל את הצעת בר-יהודה.

א. פרמינגר:

אני רוצה להציע לסדר: הייתי נוכח שלוש

א. פרמינגר:

פעמים בו יכוח כללי על גיל הנישואין. אני מציע להצביע על ההסתייגויות
מבלי לקיים ויכוח כללי.

י. לם:

אני רוצה להסבד מדוע אני חושב שמעיקף 4
מיותר. השופטים יכולים תמיד להמתיק את
דינו של הנאשם, וצריך לסמוך על שיקול דעתם. לפי הניסוח של סעיף 4
נמצא שאם מישהו מופיע למשפט לפני שנהקיים המשפט של ביה"ד הדתי, גם
אם הוא אומר שהוא מוכן לקיים כל מה שהרבנים יגידו לו, אין זאת יכולה
להיות סיבה להמתקה. לדעתי יש בזה אותה ההצדקה להמתקה, כמו במקרים
שאדם קיבל את פסק-הדין. הנוסח של סעיף 4 יגרום לכך שבתי-המשפט במקרים
כאלה ידחו את המשפט עד שייגמר הדין בפני בתי-הדין הרבניים, ואין
זה טוב, כיון, שלשופט ישנם אמצעים להכריח את הנאשם לקיים את פסק-הדין.
אני מציע למחוק את כל סעיף 4, כי ברור שהכוונה היא להשתמש במשפט פלילי
כדי לקיים את פסק-הדין הרבני.

אני מתנגד להצעת בר-יהודה מסיבה פשוטה:

אנחנו עומדים לבטל את עונש המאסר על תביעות אזרחיות, פרט לנישואין,
מפני שאנחנו אומרים כי אין לאסור אדם על עבירה שהיא בכף שאינו מקיים
חובה לפי החוק האזרחי. גם לפי החוק האישי ישנן כל מיני מסיבות
שיכולות להשפיע על אדם לא להכנע לפסק-הדין של בית-המשפט. אני מתנגד
לפתרון שאלח ביטול קשר הנישואין בדרך עקיפין, ע"י כפייה שאיננה במאסר
על העבירה שנעשתה, כי אם יצירת עבירה חדשה. אני חושב שאין זה מוסרי.
העבירה אינה בכך שאדם כזה ממשיך בקשר הנישואין, אלא ע"י עשיית הנישואין
האלה, לכן אי-אפשר ליצור כאן עבירה שניה. אני חושב שההצעה הזאת פוגעת
בפרינציפ "נובים אין אידם", שאיש אחד לא יכול להישפט פעמיים על אותה
העבירה.

הינ"ר נ. ניר:

ה צ ב ע ה

הצעת א. פרמינגר להצביע על ההצעות
מבלי לקיים ויכוח -

נחקבלה.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
30.5.50
חוק גיל הנישואין

ר.ל.

י. בר-יהודה:

אני יכול להסכים שמבחינה יורידית אין צורך בסעיף 4(א), אך צדק בר-רבהאי שיש

כאן ענין של לחץ חינוכי.

בר-רבהאי הוכיח לי כי אינני צריך

לוותר על הצעתי. הדבר הכללי שעליו דיבר וילקנפלד, הוא ענין של חמיכה במוסדות הדת, ואני לגמרי לא מתחייב שאצביע בעד זה. במקרה הקונקרטי שבפנינו, אני חושב שהצעתי הכרחית, מפני שהמדובר הוא רק על מקרה מסויים של ניצול העובדה שהנערה קטנה ואח"כ אין רוצים לשחרר אותה גם כשביה"ד הדתי החליט על כך.

ורחפטיג צודק מבחינתו, כשהוא אומר

שהמשפט הדתי כל כך אוטוריטטיבי מבחינת החוק המדינתי, שאין הוא רוצה שמישהו יעזור לו. אבל כבר העירו כאן שאם ענין הכפיה מותר "עד שהוא רוצה", הצעתי יכולה להיות אחת הצורות ל"כופין אותו עד שהוא רוצה", אם כי כל זמן שאין הוא רוצה, גם אחרי הכפיה שלפי הצעתי, אי-אפשר לכפותו.

אני מסכים שהצעתי הבוץ כסעיף נפרד,

סעיף 5.

ח. וילקנפלד:

מבחינה משפטית אני חמים דעים עם הדעה

שהביע ד"ר לם, שסעיף 4 הוא סעיף יוצא דופן

במערכת המשפט שלנו, הקובעה עונש מאכסימלי על עבירות מבלי לקבוע עונש מינימאלי, ומשאירה את קביעת העונש ממשי לשיקול דעתו של השופט בכל מקרה ומקרה. אינני יודע אם בכל מערכת המשפט שלנו ישנו חקדים לסעיף מעין זה, ואם ישנו, הרי ודאי שחקדקמים כאלה הם מעטים מאוד. השיקולים שהניעו את ועדת המשנה להכניס את הסעיף הזה על אף הערתי ברוח זאת, היו השיקולים שעמד עליהם מר בר-רבהאי: הערך החינוכי שבהכנסת סעיף מעין זה.

בהערתי השניה אני רוצה לחזור ולבקש מהועדה

שאת בעיה אמצעי הכפיה לקיום פסק-דין של ביה"ד הדתי אשר ציווה על אדם לעשות מעשה מסויים, ישאירו לפחרון כולל של הבעיה הזאת בכל היקפה, ולא ינסו לפחור אותה בתחום החוק הזה. כשאני אומר זאת, עדין אינני אומר דבר בנוגע לשאלה מה יהיו אמצעי הכפיה. יחכן מאוד שאמצעי הכפיה ילכו בדרך החאה אי-קיום פסק-דין כזה כבזיון בית-המשפט, או בדרך שמציע בר-יהודה

ועדת החוקה, חוק ומשפט
30.5.50
חוק גיל הנישואין

רל.

ח. וילקנפלד:

לצורך החוק הזה, או בדרך אחרת; לא על זאת אנחנו דנים כרגע. הדבר העומד לדיון הוא אם עלינו לפתור בעיה זאת בהיקפה המצומצם במלה שהיא מתעוררת בחוק הזה, או להשאיר זאת לפתרון כולל. אני ממליץ על הדרך השניה.

ב.צ. דינבורג:

אני מציע להעביר את סעיף 4 (א) כהערה לסעיף 2 (ב) 9 מקום שמדובר על כך

ש"דינו מאסר עד... וכו'".

י. בר-יהודה:

אין הערות בחוק.

היו"ר נ. ניר:

אני חושב שיש הסכמה כללית לכך שסעיף 4 (א) ו- (ב), אין לו שייכות להסתייגותו

של בר-יהודה, ואם היא חקבל, היא לא תוכנס לסעיף זה.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה למחוק את סעיף 4 - 6.
נגד - 7.

ההצעה לא נחקבלה.

הסתייגות לי. לס ונ. ניר.

בעד הצעה בר-יהודה, שאם חקבל היכנס לחוק כסעיף מיוחד
נגד - 4.
רוב - 7.

ההצעה לא נחקבלה.

הסתייגות לי. בר-יהודה.

סעיף 5.

"פקודה החוק הפלילי, 1936, תחוקן כך:

- (א) בסעיף 182 -
- (1) הנקודותיים והמקף אחרי המלים "כל אדם" - יימחקו;
- (2) הסימן "(א)" בראשיה פסקה (א) - יימחק;
- (3) במקום הנקודה-פסיק והמלה "או" בסוף פסקה (א) יבוא פסיק;
- (4) פסקות (ב) ו-(ג) - בטלות;
- (ב) שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה.

ר.ל.

ועדה החוקה, חוק ומשפט
30.5.50
חוק גיל הנישואין.

אם ההסתייגות ביחס לגיל הנישואין
תקבל, תהיה הסתייגות בסעיף זה.

י. בר-יהודה:

אם נשחנה הגיל, יהיה צורך להחזיר
את החוק לועדה, כי יהיו תיקונים

ז. ורמפטיג:

בשורה של סעיפים.

אני חושב שאפשר לקבל את הסעיף
הזה, בהערה שאם תקבל בכנסת

היו"ר נ. ניר:

ההסתייגות וייקבע כגיל נישואין גיל 17, יחזור החוק לועדה על מנת
לשנות את סעיף 5.

החצעה נתקבלה.

סעיף 6

"שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה."

סעיף נתקבל.

דל.

ב.צ. דינבורג:

אני רוצה לשאול את שר המשפטים אם
קיים בארץ חוק ביחס לספרות פורנוגרפית.

הביאם לי דברים איומים.

שר המשפטים פ. רוזן:

כן. סעיף 179 לפקודת החוק הפלילי

אומר:

"כל אדם -

(א) המוכר, או המחזיק ברשותו לשם מכירה, השכרה או הפצה, או
המדפיס או מעתיק באופן אחר לשם מכירה, השכרה או הפצה
כל חומר-תועבה בין בדפוס או בכתב, או כל תמונת תועבה
צלום שרטוט, או דוגמא א כל חפץ אחר העשוי לגרום להשחתת
המוסר, או

(ב) המציג לראוה או מפיץ לשם הצגה במקום צבורי כל תמונה
או צלום, או שרטוט או דוגמא מתועבים, או כל חפץ אחר
העשוי לגרום להשחתת המוסר; או

(ג) המנהל או משתתף בכל עסק לשם מכירה או פרסום או הצגה של
כל חומר תועבה, בדפוס או בכתב, או של כל תמונה, צלום או
שרטוט, או דוגמא מתועבים, או כל חפץ אחר העשוי לגרום
להשחתת המוסר; או

(ד) המפרסם פמודעה או מודיע ברבים באיזה אופן שהוא כי פלוני
מתעסק במכירה, בהדפסה, צעק בהעתקה, בהצגה או בהפצה של
כל דבר תועבה או חומר תועבה כזה, או שיש להשיג חומר
תועבה או דבר תועבה כזה, ישרות או בעקיפין, מאיזה
אדם,

ייאשם בעוון ויהיה צפוי למאסר שלשה חדשים או למאה פונט קנס,
או לשני העונשים גם יחד.

על הדבר הזה ממונה המשטרה. כאשר המשטרה

תביא מקרה כזה למשפט, זה ייכנס לתחום שר המשפטים. עצם ההודעה על קיום
דבר כזה מענינת מאוד, כי אני צריך לאמר שלא ידעתי על כך.

היו"ר נ. ניר:

אני חושב שנבקש ממשרד המשפטים לבדוק
זאת.

שר המשפטים פ. רוזן:

אני אתקשר עם המשטרה ואברר זאת.

י. בריהודה:

האם אקבל חשובה לשאילחא ששאלתי לפני
הפגרא ושר המשפטים ביקש לאפשר לו לענות

לאחר שיבדוק את הדבר? שר המשפטים אמר אז כי עומדים להתליט את לערער.

שר המשפטים פ. רוזן:

אמרתי כי אני חושב שערערנו, אך אני
רוצה לבדוק את הדבר; שכחתי לעשות זאת.

ר.ל.

היו"ר נ. ניר:

שני חברים מבקשים להפסיק את הישיבה

מפני שהם צריכים ללכת לישיבה בענין

חוק נכסי הגרמנים. אני צריך להודיע שאינני מקבל זאת.

ר. כהן:

אני רוצה לשאול את שר המשפטים מה בנוגע

לחוק האפוטרופסות על קטנים. עד כמה

שדוע לי, לא נעשה שום דבר. בינתיים המצב אינו משתפר, וגם בוועדת החינוך

החרבות שמענו על הקשיים שיש בענין זה בקשר עם המוסד של דיסקין, שאי-

אפשר להוציא משם את הילדים. אני רוצה לדעת אנו משרד המשפטים מתכוונן

להביא בפנינו חוק בענין זה.

שר המשפטים פ. רוזן:

בענין זה היחה לנו היום התיעצות עם

חברת הכנסת יהודיה שמחוני. כנראה שהשאלה

הזאת מתעוררת באיזו ועדה אחרת. נדמה לי שכיום המצב הוא כזה שאפשר לפי

החוק הקיים למנות אפוטרופסים על קטנים, וזה מחייב, כמובן, יוזמה מצד

מישהו. בענין זה יש סמכות מקבילה גם לבתי הדין הדתיים, וסמכות לבתי-

הדין האזרחיים. היום, למעשה, צריך לפנות לבתי הדין האזרחיים, מכיון

שיש פסק-דין עוד מחקופת המנדט, האומר שהיות ו"קטן" אינו יכול להביע

את הסכמתו להשפט בפני בי"ד רבני, בהיותו קטן, יוצא מזה שאין ערך לסמכות

בתי-הדין הרבניים, וענין זה צריך למעשה להתברר בפני בתי המשפט האזרחיים.

בית המשפט האזרחי, פירושהדבר בית המשפט המחוזי, יכול למנות אפוטרופוס לקטן.

אך לא זאת היא השאלה. היום דיברה אתי

חברת הכנסת יהודיה שמחוני בעיקר על יחומי משפחות שכולות, שהאבות נפלו

במלחמה, אם כי השאלה עומדת גם לגבי ילדי עליית הנוער. למעשה, אין זאת שאלה

של מינוי אפוטרופוס; זאת אפשר לעשות. המעוניינים בכך, יכולים לקחת יוזמה

בענין זה. הדבר הטבעי הוא שהאם או האדם הקרוב ביותר לקטן, מחמנה לאפוטרופוס

אך חסר כאן פיקוח על כל האפוטרופסים האלה, וזה מחייב חקיקה. הדבר הזה נהוג

בכמה ארצות. אצלנו, להלכה הפיקוח נמצא בידי בתי המשפט, אך הם אינם מפקחים.

בתי המשפט יכולים לדרוש מהאפוטרופסים דוחות, אבל אין הם עושים זאת. במידה

מסויימת בתי המשפט עושים זאת לגבי אפוטרופסים שא כשהענין קשור בעיזבון,

כי כאן השאלה היא אם האפוטרופסים אָנאמנים בהנהלה הכספיים. הענין הזה באמת

אינו כל כך מסודר, והוא מחייב חקיקה.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
30.5.50

ר.ל.

שר המשפטים פ. רוזן:

אני יכול רק לחזור על כך שאנחנו

עמוסים עבודה כה רבה שעד כה לא

הגענו לדבר הזה. עד כמה שאני יודע, אין לדבר הזה תקדים בחוק האנגלי,

אם אבל ישנם תקדימים לכך בחוק הקונטיננטאלי.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
30.5.50

ר.ל.

חוק הגנת הדייר (שכירות משנה והארכה).

היו"ר נ. ניר:
אני מציע שהחוק יועבר לוועדת משנה,
וכפי שהחלטנו, החזרנה למליאה רק
ההסתייגויות, אך החוק כולו יישלח לכל חברי הועדה שיוכלו להעיר את
הערותיהם במשך שבוע ימים.

החוק הועבר לוועדת המשנה.

חוק לביטול תקנות שעת חירום שהתקינה ממשלת פלשתינה (א"י).

היו"ר נ. ניר:

פתחנו בדיון על החוק בשבוע שעבר,
ושמענו את ההסבר של בתי וילקנפלד.

א. פרמינגר:

מר וילקנפלד הספר כי אין להשוות את
חוקי החירום שהתקינה ממשלת פלשתינה
(א"י) לחוקי החירום הישראליים, ולכן אין לגזור גזירה שווה. הוא מען כי
חוקי החירום שלנו הם באמת תקנות-לשעת-חירום, בו בזמן שחוקי החירום ההם
היו אמצעי חקיקה רגילים. אינני חושב שהטענה הזאת יכולה להתקבל על
הדעת. גם אם מבחינת צורת החקיקה לא היה כל הבדל, כי הנציב העליון יכול
היה לחוקק גם חוק וגם תקנות הגנה, הרי עצם ההבחנה הזאת בין החוק הרגיל ובין
תקנות ההגנה, באה משום ההחשבות בהלכי הרוח בציבור. על כן, תקנות ההגנה
גם הוגבלו בזמן; אמנם לא לשלושה חדשים, כי לנציב העליון מספיק היה
להתיעץ עם עצמו פעם בחמש שנים, ואילו ממשלת ישראל חייבת להתיעץ עם
הכנסת פעם בשלושה חדשים. אבל הפרינציפ הזה מראה כי לא היה כוונה
לחוקק את תקנות ההגנה כחוק קבע. לכן, לדעתי עלינו לגזור גזירה שווה
לגביהן כמו לגבי תקנות-לשעת-חירום הישראליות. אין לקפת בשום פנים ואופן
את החקנות-לשעת חירום שהוציאה ממשלת ישראל, לעומת התקנות-לשעת-חירום של
הנציב העליון. מוזר לי, שעל הכנסת להמצא בהגבלות המקריות הללו שקבע
הנציב העליון, שבעוד 6 חדשים יפוג ממילא תקפן של התקנות הללו. מה היה
קורה לו תקפן היה פג רק בעוד שנה-שנה וחצי? המינימום שעלינו לקבוע הוא
שעל התקנות האלה יחולו הנוהלים והנוהגים שלנו לגבי התקנות שהוצאו
ע"י ממשלת ישראל. זוהי המסקנה הראשונה, אשר צריכה להתקבל על דעת הכל.
לא שמעתי כל נימוק הגיוני שיכול היה לסתור את התפיסה הזאת.

נקח למשל את תקנה 15(א), המחירה למנהל

הדואר להפסיק את קשר הטלפון לכל אדם או סוג של בני-אדם. זוהי תקנה
ברברית שלעומתה כל התקנות שהוציאה הממשלה ~~אזאאצאצאאצאאצאאצא~~ ושהכנסת
עמדה על קוצו של יוד לגבי ~~על~~ מיני החמרות, הן כאין וכאפס. האם אנחנו
יכולים להשאיר בתקפה תקנה כזאת? אני חושב שלא יהיה זה צודק. מכיון
שהשאלה כבר התעוררה, אם נדחה את ההצעה הזאת, הכנסת תתן בכך גרשפנקא
נוספת לתקנות האלה.

אני מציע לבדוק כל תקנה ותקנה לגופה,

ועדה החוקה, חוק ומשפט
30.6.50
חוק לביטול תקנות שעת חירום
שהתקינה ממשלת פלשתינה (א"י)

א. פרמינגר:

ולהחליט איזו הישאר לעוג שלושה חדשים, איזו תבוטל ואיזו תוחלף מיד
באחרת. הדבר הזה נוגע במיוחד לתקנות ההגנה משנת 1945. אני חושב
שהסינון הזה יכניס אווירה צחה ומעעננת לאוהה התעדנות של קיום החוקים
הקיימים מכיון שמישהו חוקק אותם. החוק הזה ילחץ על הממשלה, וטוב
שילחץ עליה, כי הממשלה, ובייחוד משרד המשפטים נתונים בפיגור גדול
בעבודה החקיקה.

על כן אני מציע לקבל שתי החלטות:

- א. שהממשלה תהיה חייבת לבוא בהצעות חוק חן שלושה חדשים;
- ב. סינון התקנות האלה על ידי ועדת משנה של ועדתנו, שתחליט אילו
תקנות אפשר לבטל מיד. אני מתאר לי שגם מר וינקנפלד לא יכחיש
כי ישנן תקנות אשר אפשר לבטלן מיד, כי עבר עליהן הקלח ורק מחוך
שיגרה המשיכו לקיימן.

ד. בר-רב-האי: יש לי רושם שהויכות הוא כמעט מיותר,

כי השאלה היא רק שאלה של טמפו ואין

חילוקי דעות לעצם העניין. איש אינו מעוניין להמשיך לשלוט על יסוד
התקנות לשעת חירום האלו. הממשלה הכריזה זאת לא פעם.

בזמן הקמת המדינה היו שתי אפשרויות:

היתה אפשרות להכריז שכל החוקים הקיימים בארץ מתבטלים והכל מתחיל מחדש;
והיתה אפשרות שניה - אשר בה בחרו כדי לשמור על הרצפות והיצרנות של
מערכת החוקים בארץ - להשאיר את החוק הקיים. אני מתנגד לביטול סיטוני
של החוקים האלה, והצעה ציזלינג פירושה-ביטול סיטוני שלהם תוך זמן קצר.

שמענו הסברה האומרת שלממשלה אין מפלט

ב- 10 לדצמבר, כי בחאריך זה מתבטלים רוב החוקים האלה. אם כן, על מה
הויכות? המציאות החוקתית שלנו לוחצת על הממשלה.

ציזלינג אומר שעד ה- 1 באוגוסט החוקים

האלה צריכים להיות מוכנים. גם ציזלינג אינו מעוניין ביצירה חלל ריק.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
30.5.50
חוק לביטול תקנות שעת חירום
שהתקינה ממשלה פלשתינה (א"י)

ד. בר-רב-האי:

הממשלה אומרת - ואני הייתי מאד רוצה להיות שותף לאופטימיזם שלה -
שהיא מכינה את החוקים אשר יבואו בחודש דצמבר במקום התקנות לשעה חירום.
הזמן הוא די מוגבל. את קצב עבודת הכנסת וועדותיה אנחנו רואים יום יום.
אך נאמר לנו כי מנסים לעשות זאת עד דצמבר. בתוך התקנות האלה ישנם חוקים
אשר צריכים למות מיתה טבעית. החוק בענין המועצה המוסלמית, אם יבוטל מחר
או בעוד ששה חדשים, אין זה משנה; הוא כבר מת. כשהממשלה הביא לנו את
הצעות החוקים שיבואו במקום התקנות האלה, יהיה מקום להעיר מה חסר ומה
מיותר. אך היום, הויכוח הוא למעשה על אהארכה של ארבעה חדשים. אם
ציזלינג דואג בכנות לסידור הענין, אין הוא צריך להגביל אותנו בשני
החדשים האלה, כי למעשה לא תהיה לנו ברירה אלא לתת חוקף נוסף למספר
גדול של חוקים, כי לא נוכל להשאר בחלל ריק. שמענו את הודעת הממשלה
ואם אחרי כל המאמצים שנעשים לא יספיקו להכין את כל החוקים, נצטרך לתת
ההארכה נוספת לחלק מהם.

באיזה מידה מכינה הממשלה את החוקים הללו?

ב.צ. דינבורג:

אני יכול לחזור על הדברים שאמרתי בישיבה

ת. וילקנפלד:

הקודמת, שזה זמן ניכר אנו מקיימים בירורים
בין-משרדיים ועושים עבודת הכנה לחידוש מערכת החוקים הזאת. אנחנו עושים
את כל המאמצים כדי לגמור זאת בזמן. אמרתי, ואני מוכן לחזור, שאינני
יכול לערוב כי לפני סוף השנה נוכל להחליף את כל מערכת החוקים הזאת. יתכן
שלגבי חלק מהם נצטרך לבקש אהארכה, וייתכן גם שנספיק להציע את כל הצעות
החוקים לפני חום המועד הזה, אבל לא יהיה סיפק בידי הכנסת לגמור את הכנתם
עד חום המועד הזה והיא תצטרך לבקש הארכה נוספת כדי לגמור את המלאכה.

תאם משרד המשפטים לא יכול להכניס מיד הצעות

ב.צ. דינבורג:

לביטול דברים שעליהם אפשר להחליט מיד? אם

ישנם דברים כאלה, מדוע צריך לחכות עד לדצמבר?

ר.ל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
30.5.50
חוק לביטול תקנות-שעת חירום
שהתקינה ממשלת פלשתינה (א)

ח. וילקנפלד:

מבחינה טכנית, זה מובן אפשרי. אבל

יש לראות מערכת חוקים זאת כדבר שלם

ולא הייתי ממליץ על דרך של חלישה פעיפים בודדים מתוכה, והשארת פעיפים אחרים. היות והזמן כה קצר, נצטרך לקחת כל חוק וחוק ולראות מה יש לבטל, מה יש לקיים בצורה חוק מקורי חוץ ביטול החוק הקודם. לקחת כמה פעיפים ולהגיד שאנחנו מבטלים אותם ולהשאיר את היתר מפני שעדיין לא הכנו את החוק שיבוא במקום, אני חושב שלא תהיה זאת הדרך הנכונה. אני חושב שהדרך הנכונה תהיה אם נאמר: יש חוק כזה וכזה הדן בעניין זה וזה והמעניק לממשלה סמכויות כאלה וכאלה; אנחנו חושבים שלעמיד צריך לקיים בידי הממשלה רק את הסמכויות האלו והאלו. נוציא חוק חדש אשר מבחינה מטריאלית כולל את הסמכויות הראשונות, ונבטל את החוק המקורי בשלמותו, לא ע"י חלישת פעיפים מחוס.

השאלה הזאת, במלוא היקפה, מוכרחה

לבוא על פחרונה לפני ה-10 בצמבר 1950, בין ע"י חוק חדש ובין ע"י ביטול חלקי או הארכת תוקף, או בכל צורה אחרת. לפני המועד הזה, הכנסת תהיה חייבת לתת דעתה על העניין הזה.

א. לנקין:

אני שאלתי את השאלה של פרופ' דינבורג

בפעם הקודמת, והיות ואותי לא סיפקה

החשובה שניתנה ואינני אאזע רואה שמר וילקנפלד יוכל להתחייב ליותר מזה, ברור לי שתפקיד ועדת החוקה, חוק ומשפט, והפקידה של הכנסת, ללחוץ על הממשלה בעיקר בשאלה הזאת. אם לא נעמיד בפני הממשלה את החשיבות שבביטול החוקים האלה, מחוץ גישה עקרונית, אנחנו ניכנס לשיגרה. לי אין כל ספק שב-10 בדצמבר - ובעצם כך הבנתי מדברי מר וילקנפלד - התעורר השאלה ויחסיים הויכוח שאנחנו מנסים לעורר עכשיו. אני גם אינני מאמין שב-10 בדצמבר נתן לחוקים האלה למה מיהה טבעית, משום שבלי פסק הממשלה תגיד אז שאמנם החוקים האלה צריכים להבטל, אבל יש צורך בדבר דומה, ולכן, אנא, האריכו אותם. אין סוף לדבר. אם צא נחן לדברים להתפתח בצורה טבעית, כשמשרד המשפטים מצד אחד עמוס עבודה ומצד שני אין הדברים האלה כל כך מעיקים עליון הדברים האלה ימשכו. (ח. וילקנפלד: החלק השני) תקנות ההגנה לשעת חירום, מעיק עלינו; אבל החלק הראשון המשמש מכשיר לפיקוח כלכלי, אמנם יוחלף בהקדם, אבל אם יהיה צורך, אפשר

רל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט

30.5.50

חוק לביטול תקנות-שעת-חירום
שהתקינה ממשלה פלשתינה (א"י)

א. לנקיין:

מדוע אי-אפשר לגשת מיד לביטול חוקים מסויימים אשר אין בהם צורך?
 מר וילקנפלד קורא לזאת "תלישה". אינני רואה זאת כתלישה, אלא כהתחלח
 פעולה שעלינו לעשותה. אם אי-אפשר לעשות זאת בסיטונות ומיד, נעשה
 זאת חלק חלק. אינני חושב שמר ציזלינג מתכוון לכך שכבר מחר הצא
 פקודה פורמאלית על ביטול כל התקנות, כי אין כוונה להקשות על הממשלה
 או ללחוץ אותה לקיר אטום; הכוונה היא למצוא סידור, ובעיקר להתדיר
 להכרח משרד המשפטים והממשלה שהחוקים האלה מעיקים עלינו ומאוסים עלינו.
 אני הייתי מציע לא לחלוש מן הקיים, אלא לבטל ולהשאיר בחוק אף אחד
 הדברים שהם באמת דרושים.

אני מציע שמשרד המשפטים יושיב

מנגנון מיוחד לביקורת חוקים האלה, ויעשה זאת בהקדם האפשרי. משרד המשפטים
 צריך להביא הצעה על ביטול החוקים שאפשר לבטלם מיד.

כמו כן אני מציע שועדת החוקה תמנה ועדת

משנה שתבדוק את החוקים האלה בהתייעצות עם משרד המשפטים.

י. בריהודה:

החלק שאינו מעיק, לדברי מר וילקנפלד,

פג תקפו ב-10 בדצמבר; החלק המעיק, תקפו

אינו פג. מה אתם מתכווננים לעשות לגבי החלק אשר לדבריכם הוא מעיק?

ח. וילקנפלד:

על זאת ענה שר המשפטים בכנסת, ואני רק

חזרתי על דבריו כאן. התשובה הייתה, שזה

שנה נמצא על שולחן הועדה הזאת הצעת חוק להגנה על בטחון בשעת חירום.

הצעת חוק זאת נקעדה לבטל את החלק המעיק הזה. (י. בריהודה: ההצעה

הזאת נלקחה בחזרה). אני הבנתי כי החוק לא נלקח בחזרה אלא שהממשלה

ביקשה להפסיק את הדיון בו, והוא נמצא כרגע ב"מקור" של ועדת החוקה.

שר המשפטים הודיע בכנסת כי הוא מוכן לחידוש הדיון בוועדה על הצעת

החוק הזאת, מיד. ככל שנקדים לפייס את הדיון על הצעת החוק הזאת, נקדים

לבטל את התקנות האלו.

ר.ל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
30.5.50
חוק לביטול תקנות שעת-חירום
שהתקינה ממשלה פלשתינה (א"י)

נכון שהחוק נמצא ב"מקרה" של ועדה

היו"ר נ. ניר:

החוקה, אבל הוא הוכנס לשם לפי בקשה

הממשלה. עד עכשיו לא קבלתי אני, בתור יו"ר הוועדה, כל פניה מצד הממשלה להוציא את החוק מה"מקרה". ברגע שאקבל בקשה כזאת, אעשה זאת.

אני מציע שועדת החוקה, חוק ומשפט תפנה

ב.צ. דינבורג:

לממשלה ותבקש ממנה להפעיל את החוקה

בענין זה, מיד.

נגמר את הדיון הזה בישיבה הבאה, ואז

היו"ר נ. ניר:

תבוא גם הצעה דינבורג.

הישיבה נסתיימה בשעה 13.10.